

El Pacte de Progrés, que governa Balears i cada un dels consells insulars, compleix dos anys. Després de les dificultats inicials, el Pacte viu ara un moment dolç. Mitja legislatura.

JOAN CELIÀ

Moment de la signatura del Pacte de Progrés, el 19 de juliol de 1999

Dos anys de Pacte de Progrés balear

El pas de l'equador. Mitja legislatura. El Pacte de Progrés ha fet el més difícil? A partir d'ara tot serà més fàcil?

Es possible que sí. Encara hi ha perills, fonamentalment interns, però l'adversari comú, el conservadorisme social i polític, sembla que ja ha llançat la tovallo-la i es limita a confiar exclusivament en la capacitat d'arrossegament de vot d'Aznar, com va passar en les eleccions generals. Quan la confiança en les pròpies forces, en el PP balear, és més aviat minsa, o inexistent.

El Pacte de Progrés, malgrat tot, s'ha consolidat. En el Govern de Balears, i en els consells insulars: Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera. Ja no ho posa en dubte ningú. Però no ha estat fàcil.

El difícil Pacte. A mitjanit del 13 de juny de 1999, en el centre de seguiment

de dades electorals muntat pel Govern de Jaume Matas (a l'edifici de sa Llonja, aferrat al Consolat de Mar, seu del Govern), el desastre era una evidència: el PP no guanyava en cap illa ni en el conjunt de Balears per majoria absoluta. Per relativa, sí, però no per absoluta. I ara, què? Es demanaven, sorpresos, un tant despistats, alguns diputats del PP. Es miraven els uns als altres, i als periodistes, i als convidats de confiança. "Què farà?", era la pregunta que ansiosament feien a tort i a dret. No calia explicitar més. Tothom sabia a qui es referien: a UM i, més particularment, a la seva presidenta, Maria Antònia Munar.

Aquella nit de diumenge, aquest setmanari s'acabava de confeccionar quan el sol del dilluns ja havia sortit, i amb totes les reserves necessàries avançava als lectors el que possiblement passaria:

un govern de centre-esquerra. Tots contra el PP.

L'estratègia de Matas durant el trienni anterior (1996-99), des que va accedir a la presidència participant activament en la defenestració de Cristòfol Soler, havia estat enfrontar-se a tothom. El centre-esquerra governava des de 1995 el Consell de Mallorca i havia provat l'amargor de tenir Matas com a adversari en el poder del Govern balear. Encara que tots els partits opositors al PP (PSIB, PSM, UM, EU-Els Verds, el Pacte d'Eivissa i la coalició progressista de Formentera) mantenien certes reserves en públic, en realitat tots sabien que no tenien cap altre camí que superar diferències i fer pinya contra Matas. La nit d'aquell 13 de juny saberen que havia arribat l'hora.

En l'esquerra no semblava que hi hagués dubtes. La incògnita, relativa, era què faria UM. Era a la vegada el temor,

JOAN CELIÀ

Francesc Antich, president de Balears.

Entre el dia de les eleccions i el moment de signar el Pacte, 19 de juliol, es viviren moments de tensió molt alta, però la il·lusió general va ajudar a superar les diferències

en part, de l'esquerra, i l'esperança remota de la dreta. Aquella nit, davall l'antiga seu d'UM, s'hi ajuntarien centenars de persones, entre els quals hi havia molts joves. El crit contra el PP i contra Jaume Matas era unànime. Va ser el primer senyal.

Des de les mateixes darreres hores del diumenge els telèfons de cada un dels partits opositors al PP començaren a fer fum. L'endemà, a primera hora, començaren les converses informals. Durant dues setmanes hi hagué converses creuades i moltes reunions a dues, tres o més bandes. Semblava que s'avançava, però no tant com tothom havia previst d'entrada. Començaven a posar-se de manifest profundes diferències entre els membres del possible Pacte.

El 7 de juliol tot va estar a punt d'anar-se'n en orris. Una reunió entre el PSIB i el PSM, a la seu dels nacionalistes, acabà en desastre.

Aquella nit va ser de màxima ansietat. Els telèfons particulars dels líders dels partits començaren a sonar insistentment des de primeres hores de la matinada. Per Palma s'havia escampat el rumor. El Pacte feia aigües. Possiblement centenars de persones feren l'única cosa que podien fer. Telefonar, telefonar i continuar telefonant. Tothom compartia el mateix objectiu, però amb matisos. Matisos que, enmig dels nervis, poques hores de son i els comprensibles apassionaments, s'anaren convertint en quelcom de molta més entitat. Algunes coses, durant aquell dijous i els tres dies següents, s'espatllaren per sempre. S'esvaïren confiança personal entre alguns dels líders polítics, es trencaren amistats... però la pressió havia demostrat que el pacte acabaria fent-se. Un escriptor, nacionalista i d'esquerra, en aquells apassionants i apassionats dies, ho ex-

plicà rotundament a aquest setmanari: "No tenen més remei... altra cosa seria tant com fer oposicions perquè els apedreguèssim."

Entre el 7 i l'11 de juliol les reunions entre els partits sovintejaren tant que, de fet, només era una reunió amb múltiples i canviants protagonistes, i en llocs i hores d'allò més diversos. Es tancaren repartiments de conselleries fent un cafè en una terrassa d'un bar. Entre els domicilis privats, cada un en pobles diferents, s'establí un vertader servei continu de cotxes, anat i venint, uns tancant una cosa, uns altres discutint una altra amb altres... Amb l'inici de la següent setmana les aigües començaren a baixar amb més calma.

D'altra banda, els intents desesperats del PP per acostar-se a UM, avalats per la direcció estatal i pel mateix Govern d'Aznar, foren un fracàs. Després es va entendre que els de Munar ja tenien previst enviar el PP a l'oposició. Una de les ments d'aquella estratègia va ser Josep Melià i Pericàs, ja desaparegut. Un article seu, publicat, com sempre, al diari *Última Hora* va ser la sentència definitiva per al PP. Explicava Melià que segons l'Estatut es requereix que els pressupostos de Balears siguin aprovats, a més de per majoria parlamentària, per la majoria dels diputats d'almenys dos consells insulars (per evitar abusos sobre les illes més petites). I constatava el veterà polític, intel·lectual, advocat i periodista que aquesta condició no podria ser satisfeta per cap combinació en què aparegués el PP. A partir d'aleshores totes les esperances conservadores, si en quedaven, s'esvaïren completament.

Entre el 12 i 18 de juliol els partits van continuar negociant, però sense tanta tensió com durant la crisi del 7 a l'11. Les executives donaren suport al Pacte.

JOAN CELIÀ

Finalment ho feren els consells polítics.

El 19 de juliol de 1999, en el Parlament de les Illes Balears, s'hi reuniren Andreu Crespí, secretari general del PSIB, amb Francesc Antich candidat a la presidència; Pilar Costa en representació del Pacte d'Eivissa; Maria Antònia Munar, presidenta d'UM i candidata a la presidència del Consell de Mallorca; Pere Sampol, portaveu institucional del PSM, i el secretari general del mateix partit, Mateu Morro; Eberhard Grosske, coordinador general d'EU; Joan Buades, d'Els Verds; i Santiago Ferrer, de la Coalició de Formentera. Enmig d'una calor intensa tots els dirigents signaren el que oficialment s'anomenà "Acord programàtic de Govern per a les Illes Balears", i periodísticament i popularment conegut com el Pacte de Progrés.

El 24 de juliol, després de tres dies de sessió, Francesc Antich era investit president del Govern de les Illes Balears amb el vot favorable dels 31 diputats del Pacte de Progrés: PSIB, PSM, UM, EU-Els Verds, Pacte d'Eivissa i Coalició de Formentera. El dia 27 prenia possessió i l'endemà ho feien tots els membres del Govern.

Al cap d'una setmana es constituïen en dies successius els consells insulars. Maria Antònia Munar va ser investida presidenta del Consell de Mallorca amb els vots d'UM, PSIB, PSM i EU-Els Verds. Joana Barceló, presidenta del Consell de Menorca amb els vots de PSIB, PSM i EU. I Pilar Costa presidenta del Consell d'Eivissa i Formentera amb els vots del Pacte eivissenc i de la Coalició formenterena.

Els dos anys. Si el Pacte en general i el Govern balear en particular pensava que tendria un aterrament fàcil en el poder, s'equivocà. El mateix setembre el

PP començà una dura ofensiva contra la consellera ecologista, de Medi Ambient, Margalida Rosselló. Posteriorment l'objectiu va ser el conseller, del PSM, d'Agricultura, Joan Mayol, el qual rebé les ires dels empresaris agroalimentaris mallorquins. Entre aquella tardor i la primavera següent (2000) la situació es va anar fent cada cop més complicada. No era només l'ofensiva conservadora contra el Govern, sinó també divergències internes entre els membres del Pacte que no s'acabaven d'arreglar mai i, el que era pitjor: s'evidenciaven constantment en públic. Per si res no faltava, durant la Pasqua de 2000, la pressió conservadora contra UM s'intensificà. Es feien córrer rumors de reunions bilaterals UM-PP, de pressions d'empresaris hotelers, i d'altres àmbits, que volien que UM trencàs amb l'esquerra...

Jaume Matas havia estat elegit president del PP balear l'octubre de 1999. En el seu discurs de victòria, en un to exultant, anuncià que "d'aquí un any" podrien tornar a estar en el Govern perquè el que ell en deia un desastre, el Pacte de Progrés, no aguantaria fins el final de la legislatura.

La pressió conservadora no parava, i el mes de març de 2000, en les eleccions generals, el Pacte de Progrés rebé un cop duríssim. El PP obtenia a Balears els seus millors resultats de la història. Seus i de qualsevol altre partit. Pràcticament un 54% dels votants havien optat pel PP. Cinc i mig de cada deu. Un cop brutal.

La pressió s'incrementà. El maig, les forces més conservadores de l'empresariat agroalimentari muntaren una manifestació de tractors contra el conseller d'Agricultura Joan Mayol. A conseqüència de la rebel·lió agroempresarial, Mayol dimití i el seu partit el va substituir

Maria Antònia Munar, presidenta del Consell de Mallorca (UM)

El primer any del Pacte va ser molt dolent i dur. Divergències internes, dimissions, pressió conservadora, i la gran pallissa del PP en les eleccions generals

A la pàgina de l'esquerra: Joana Barceló, presidenta de Menorca; Pilar Costa, presidenta de les Pitiüses; i la consellera de medi Ambient, Margalida Rosselló (Els Verds).

A la pàgina de la dreta, el conseller de treball Eberhard Grosskke (EU) i el vicepresident d'Economia, Comerç i indústria, Pere Sampol (PSM)

pel secretari general, Mateu Morro. La pressió contra la consellera de Medi Ambient, enmig d'una greu sequera i d'enfrontaments amb el ja ministre de Medi Ambient, Jaume Matas, pel debat de les dessaladores, augurava un estiu difícil. Els rumors d'imminents mocions de censura eren el pa de cada dia. Semblava possible que així fos. Les divergències, a més, entre els membres del Pacte anaven enverinant-se cada vegada més.

A Eivissa, l'abril, el diputat d'Els Verds Joan Buades, era destituït per la presidenta, Pilar Costa, i es quedava al marge, per tant, del Pacte.

Tot indicava que el Pacte de Progrés acabaria esbucant-se. Francesc Antich confessà, el desembre següent, que el mes de maig del 2000 s'havia vist fora del Govern perquè semblava que, efectivament, tot s'acabava.

Però, és clar, el PP no podia guanyar mai tot sol la hipotètica moció. UM, aquella dramàtica primavera, anuncià formalment el seu suport al Govern i al Pacte perquè, digué, aquest era el seu compromís. Les esperances conservadores s'esvaïren. A més, des que fou nomenat ministre (menys d'un mes després de dir que mai no abandonaria la política balear) Jaume Matas deixà orfe el PP. Els primers mesos aquesta circumstància quedà compensada per l'alegria de Matas i la satisfacció del PP balear per comptar amb un ministre, però a poc a poc s'anà veient que les estades a Balears del ministre de cap de setmana no eren suficients per mantenir la moral alta entre les files conservadores.

L'estiu del 2000 passà. Els grans desastres (restriccions d'aigua, sobretot) anunciats pel PP no es compliren. A la tardor i inicis de l'hivern les coses, per al Pacte, no milloraren espectacularment, però sí que es començaven a detectar símptomes que podrien canviar.

L'inici del 2001 significà un canvi complet. El PP, orfe de lideratge, començà a esbucar-se psicològicament. UM havia conseguit veure aprovada la desitjada Llei de Consells que convertia, com li agrada dir a Munar, el Consell de Mallorca en el "vertader Govern de Mallorca". Antich i el conseller de Turisme, Celestí Alomar, tragueren endavant

l'ecotaxa, amb l'oposició total dels hotelers i del PP, la qual es girà en contra dels conservadors: socialment és considerava una mesura positiva i això va convertir Antich en una mena de Robin Hood polític en versió moderna i balear: grava els turistes amb un impost que ha de ser recaptat pels rics hotelers per destinar-lo a la recuperació d'espais turístics i del medi ambient per a gaudi general de la societat. El PSM, a través de Pere Sampol, aconseguia treure endavant, el passat juny, la Llei de Comerç, el gran anhel dels nacionalistes per intentar penetrar en els àmbits empresarials.

Als dos anys, el Pacte es troba probablement en el seu millor moment: el PP esbucats psicològicament, la feina comença a rendir i el panorama de futur es presenta net d'obstacles

Les tres grans lleis arribaven en un moment psicològicament clau. El Govern d'Aznar anuncià recursos d'inconstitucionalitat. Això va alleugerir les diferències internes del Pacte. Novament, tots contra el PP.

D'altra banda, durant el final de l'hivern i la primavera d'enguany, el PP i Matas es veuen afectats pel rebrot de l'escàndol de les presumptes irregularitats en el cens electoral de Formentera. Al mateix temps en el partit conservador, els nervis larvats durant any i mig començaren a esclatar. Dirigents del PP han demanat a Matas que decidesqui ja d'una vegada si serà o no candidat el

2003; grups minoritaris feren una recollida de signatures per demanar un congrés extraordinari... Madrid ordenà que ningú no es mogui fins la tardor del 2002, durant la qual el congrés balear del PP decidirà qui serà el candidat. Però entre la feblesa pròpia i l'enfortiment del Pacte de Progrés, els conservadors han entrat en una depressió evident.

Per la seva part, els del Pacte de Progrés, per primera vegada, comencen a tenir un panorama clar davant seu. Els tres partits més importants (PSIB, PSM i UM) han vist aprovades les seves lleis. Els consells insulars funcionen. El Govern balear sembla haver superat les crisis internes.

Amb motiu del segon aniversari, quan el Govern balear ha llançat una campanya d'imatge per reforçar-se encara més, es publiquen enquestes a tots els diaris de Balears. Els resultats, tot i no significar cap gran canvi, coincideixen a dir que el PP té tendència a l'alça i que, si volguessin, els partits que ara conformen el Pacte de Progrés podrien, fàcilment a jutjar per aquests sondejos, reeditar la coalició de govern de centre-esquerra.

Quant a resultats concrets d'aquests dos anys, és prest per fer avaluacions. Però hi ha una dada especialment rellevant que al Govern li agrada mostrar: s'han aprovat 29 lleis, tantes com el Govern de Jaume Matas n'aprovà en tres anys. El mite conservador segons el qual el Pacte de Progrés no feia res més que barallar-se, s'ha ensorrat. Així ho reflecteixen els índexs d'activitat legislativa, que col·loquen Balears entre les autonomies més feineres.

Com a resum, es podria dir que el Pacte de Progrés va néixer entre molta tensió i il·lusió; que va tenir un primer any molt dolent; que el segon ha estat de tranquil·lització en la primera part i de definitiva consolidació en la segona; i que, passades les vacances, es trobarà davant d'un panorama bastant net d'entrebancs que li permetrà demostrar la màxima capacitat que sigui capaç de tenir. I tots, això sí, amb la vista posada, a partir de setembre, en l'horitzó electoral del 2003.

Miquel Payeras